

„SZÁRNYAKAT KELL ADNI!”

HAGYOMÁNYOS KÖSZÖNTŐ MEGÍRÁSA HELYETT EXKLUZÍV BESZÉLGETÉST KÉRTÜNK A VERSENY NÉVADÓJÁTÓL, A RIPORTERI FELADATOKAT PEDIG DR. BATTÁ ANDRÁS VÁLLALTA. HISZEN KI MÁS ISMERNÉ JOBBAN MARTON ÉVA GONDOLATAIT, MINT A ZENE-AKADÉMIA 2013-BAN LEKÖSZÖNT REKTORA, AZ I. NEMZETKÖZI MARTON ÉVA ÉNEKVERSENY ELSŐ ÉS LEGLELKESÉBB TÁMOGATÓJA? A MEGMÉRÉTTETÉS IMMÁR VISSZATÉRŐ VÉDNÖKEKÉNT A VERSENY FOGANTATÁSÁRÓL, JELLEGZETESSÉGEIRŐL, ZSÚRIJÉRŐL, ÉS PERSZE ARRÓL KÉRDEZTE MARTON ÉVÁT, MILYEN SZEREPET JÁTSZANAK A FIATAL ÉNEKESEK PÁLYAFUTÁSÁBAN A VERSENYEK.

BATTÁ ANDRÁS: Emlékszel, Éva, immár jó néhány éve annak, hogy – a budapesti Zeneakadémia gyönyörű épületének felújítása idején – együtt álmodtunk arról, hogy egyszer itt majd a Te művészeti vezetéseddel nemzetközi énekverseny lesz?

MARTON ÉVA: Ez tulajdonképpen hamarabb valósult meg, mint gondoltam, hiszen a felújított épület megnyitása után alig egy évvel már megrendezhettük az I. Nemzetközi Marton Éva Énekversenyt. Köszönöm, hogy életre segítetted, és annak is nagyon örülök, hogy utódod, Vigh Andrea rektor asszony is az énekverseny mellé állt. A folyamat tehát töretlen, és remélem, hogy az énekverseny a jövőben is a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem szép projektje marad.

Persze ne feledjük: ez a verseny a Te egyéniségedet őrzi, művészi és tanári pályafutásod tapasztalatai összegződnek benne.

Minden pátoz nélkül: magyar vagyok, és a külföldön töltött évtizedek alatt is arra törekedtem, hogy visszaadjak hazámnak abból, amit – művészi értelemben – megszereztem pályám folyamán. Ennek a vágynak logikus következménye lett – hazaköltözésünk után –, hogy vállaltam a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem Ének Tanszékének vezetését, és ezzel függött össze az énekverseny létrehozásának gondolata is. Meggyőződésem, hogy azoknak a magyar művészeknek, tudósoknak, sportolóknak, akik tehetségükkel és teljesítményükkel pályafutásuk folyamán öregbítették Magyarország hírnevét, komoly lehetőségük van – épp nemzetközi ismertségük révén – személyükön keresztül érdeklődést vonzani a mai Magyarországra, példát mutatni a fiataloknak és kapcsolataik révén kapukat nyitni számukra a világ felé.

Személyeden keresztül nem csak a Zeneakadémia mint rendező intézmény érintett az énekversenyben.

Köszönöm, hogy megemlíted ezt. Hangsúlyoznom kell mindenekelőtt a Zeneakadémia rektorával és menedzsmentjével való harmonikus munkát az énekverseny előkészítése során a kezdettől, azaz már a 2014-es első versenytől fogva. Rögtön csatlakozott a projekthez a Magyar Állami Operaház is – ahol főtanácsadóként tevékenykedem –, intenzív érdeklődéssel követi a verseny sorsát a Magyar Művészeti Akadémia: az idén „Marton Éva” különdíjjal növelték eszmei és anyagi értelemben egyaránt a verseny rangját, és segítő gesztust kapunk a Corvin-lánc Testületől is. Úgy tudom, az MTVA az énekversennyel szinte párhuzamosan induló új, kulturális csatornája, az M5 ugyancsak kíváncsi erre az eseményre. Örülök, hogy az énekversenyt egyre többen érzik magukénak.

„SZÁRNYAKAT KELL ADNI!”

Pályád ismeretében (2014-ben adtuk ki együtt „A mennyei hang” címmel életművet bemutató könyvünket) érdemes megjegyezni, hogy Te annak idején úgy csináltál óriási nemzetközi karriert, hogy egyetlen nemzetközi énekversenyen sem indultál...

Annak idején még nem játszottak ekkora szerepet a versenyek egy fiatal művész pályafutásában, mint manapság. Az operaházak többé-kevésbé zárt társulatokkal működtek, ahová próbaénekléssel lehetett bekerülni. A nemzetköziség, nemcsak a vasfüggöny mögötti Magyarországon, de még a „szabad” világban sem volt kötelező érvényű, legalábbis a karrier kezdetén. Ma viszont más a helyzet: egy fiatal énekes mozgási felülete szinte ijesztő méretekben megnövekedett. Ugyanakkor nagyon fontosnak tartom, hogy tanulmányaik befejezését követően a fiatalok néhány évet lehetőleg egyetlen társulatnál töltsenek el. Szerintem hét-tíz év szükséges ahhoz, hogy az ember megfelelő tapasztalatot szerezzen a színpad, a zenekar, a karmester, a partnerek között. Ezért is határoztuk meg versenyünk felső korhatárát a nőknél harminckettő, a férfiaknál harmincöt évben, megadva a lehetőséget, hogy elsősorban azok méretessék meg magukat, akik mögött már van tapasztalat, siker és kudarc egyaránt. Ez persze nem zárja ki, hogy diákok vagy frissen végzettek jelentkezzenek. Ki tudja, hátha egyik vagy másik zsűritag épp a bennük rejlő lehetőségre figyel fel.

Azt gondolom, hogy egy énekverseny más kihívásokat tartogat egy fiatal számára, mint egy operaelőadás, egy szerep.

Ez bizony így van. A verseny furcsa műfaj. Nincsenek énekes partnerek, tehát egyedül kell megküzdeni, ráadásul egy-egy alkalommal viszonylag rövid idő alatt. Ez azt jelenti, hogy már az első pillanattól kezdve jónak kell lenni, nincs idő előkészületre, színpadi akklimatizációra. Itt nem lehet olyasmire hivatkozni, mint egy előadáson, hogy az énekes nincs jól, indiszponált, stb. Itt minden fekete vagy fehér. Az ember egyedül van, minden szem kritikusan szegeződik rá, minden fül őt hallgatja. Van ugyan közönség, aki segíthet feloldani ezt a nagy feszültséget, de a fiatalok nem elsősorban a közönségnek, hanem a zsűrinek énekelnek. A közönség is inkább a versenyt követi, és csak másodsorban koncentrálna az előadás élményére. Ugyanis a közönség is zsűrizik (összehasonlít, mérlegel, találgat), és nemcsak tapssal ítél, hiszen közönségdíj is van. További nehézség, hogy egy verseny több fordulóból áll, napokon át kell tartani tehát a színvonalat, sőt, minden alkalommal egyre jobbnak kellene lenni, hangban, kifejezésben, még a külsőt tekintve is: megjelenésben, viselkedésben. Egy versenyhez – és ebben a művészeti versenyek nem különböznek a nagy tornáktól – átgondolt és fegyelmezett megvalósított stratégiára van szükség.

BATTA ANDRÁS ÉS MARTON ÉVA AZ I. NEMZETKÖZI MARTON ÉVA ÉNEKVERSENY SAJTÓTÁJÉKOZTATÓJÁN
// ANDRÁS BATTA & ÉVA MARTON ON THE PRESS CONFERENCE OF THE I INTERNATIONAL ÉVA MARTON SINGING COMPETITION

© ZENEAKADÉMIA / BENKŐ SÁNDOR

„SZÁRNYAKAT KELL ADNI!”

Most nézzük ugyanezt a zsűri oldaláról! A történetnek két fejezete van. Az első az ismerkedés a jelölttel, beküldött kép- és hangfelvétel alapján, azt követi a kiválasztás alapján a személyes élmény. A döntés nyilván más értékelést, hozzáállást igényel mindkét szituációban. Meg lehet biztonsággal állapítani egy néhány perces videófelvétel alapján, hogy ki kerüljön a pódiumra a zsűri elé, és ki nem?

Te is tudod, hogy sok esetben már akkor érezzük, hogy valaki rendkívülit fog produkálni, amikor bejön a színpadra, és még egyetlen hangot sem énekelt. Nehéz ezt megmagyarázni. Az az érdekes, hogy a különböző technikai szinten felvett, a világ minden tájáról megküldött kis produkciók összehasonyolása alapján mégis létrejön valamiféle objektív kiválasztási metódus. Mindenesetre az előzsűri ítélete egymástól függetlenül meglepő egyezést mutatott már az első verseny idején és most is. A kiválasztásban két kollégám véleményét kértem a magam benyomásai mellé: Kocsár Balázsét, aki az Operaház megbízott főzeneigazgatója és egyben a verseny gálaestjének karmestere, és Kiss B. Atilla énekművészt, a Zeneakadémia Ének Tanszékének tanárát. Több mint százan küldték be produkciójukat, ennek körülbelül kétharmadát választottuk be a versenybe. Balázs és Atilla szerint „véres” csaták várhatók a versenyzők között. Osztom véleményüket: fantasztikus hangok, nagy tehetségek akadtak fenn a „hálónkon”.

Hét ária és egy Liszt-dal a kötelező penzum. Elég széles megmutatkozási lehetőség. A kötelezően választható Liszt-dal a magyar verseny „névjegye”.

Így van. Ezzel is érzékeltetjük, hogy a verseny abban a hatalmas múltú zenei intézményben zajlik, amelyet – a világon egyedülálló módon – még maga Liszt Ferenc alapított, 1875-ben. Számomra, magyar énekesként, akinek ez az iskola az alma matere, Liszt Ferenc személye sokszorosan fontos. Az, amit ő a zenén keresztül elért a maga századában, és amit csodálatos, karizmatikus személyisége varázsával Magyarországért tett, mindannyiunk számára példa. Büszke vagyok rá, hogy egyik legszebb művében, a *Szent Erzsébet legendájában* nemcsak címszereplőként énekeltem pályafutásom során, hanem tavaly, a Pesti Vigadó megnyitásának 150. évfordulóján művészeti vezetéssel hangozhatott fel az eredetileg német szövegre írott oratórium, magyarul, a Magyar Művészeti Akadémia rendezésében. Az énekversenyen kötelező Liszt-dal megszólaltatásának vannak szakmai okai is. Liszt több nyelven és többféle stílusban írt dalokat, így tehát a francia, német, olasz repertoárból mindenki kiválaszthatja a neki leginkább megfelelőt.

„SZÁRNYAKAT KELL ADNI!”

Pályádon a zsűrizés mint feladat és szerep meglehetősen későn jelent meg, és szorosan összefügg oktatási tevékenységeddel. Az azért drámai váltás, ha az ember Stolzingi Walterből Beckmesser lesz...

Na, azért én inkább Hans Sachs lennék, ha választani lehet. Olyan, aki az új tehetséget felismeri és díjazza, nem pedig a hibákat strigulázza. Amúgy érdekes a kérdés. Amikor énekesként pályám hosszú, aktív szakaszát róttam, másként hallgattam másokat, mint most. Igaz, általában a legjelentősebbekkel szerepeltem együtt, de nemcsak azért hiányzott belőlem a zene kritikus hallgatásának attitűdje. Amióta tanítok, azon kapom magam, hogy kezdek mindent olyan füllel hallgatni, hogy hol van probléma, és azt miként lehetne orvosolni. Kialakult bennem egyfajta tanári habitus, azzal a vágygal, hogy mindenkit megtanítsak az általam elképzelt, helyes éneklésre. Ez nem hiúsági kérdés, hanem valamiféle belső késztetés. Biztosan más tanárok is így vannak ezzel.

Gondolom a zsűri többi tagjának meghívása is a Te elképzelésedből fakad.

Valamennyi zsűritaghoz személyes, némelyükhöz több évtizedes művészi, olykor baráti kapcsolat fűz. A zsűri meghívásában természetesen szerepet játszott az is, hogy a magyar és nemzetközi operaéletben és énekes felső-oktatásban földrajzi és kulturális értelemben egyaránt minél szélesebb körből merítsek. Azt gondolom, magától értetődő, hogy a nemzetközi zsűri magyar tagja – rajtam kívül – Ókovács Szilveszter, az Operaház főigazgatója, és Meláth Andrea, a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem Ének Tanszékének jelenlegi vezetője. A külföldi vendégeket nagy örömmel mutatom be. Christina Scheppelmannt fiatal kora óta, még az Egyesült Államokból ismerem, most a barcelonai Teatro Liceu művészeti vezetőjeként érkezik hozzánk. Miguel Lerínnel is régi a kapcsolat, menedzserem volt, jelenleg a barcelonai Francisco Viñas énekversenyt vezeti. Vittorio Terranovával már a hetvenes évek elején énekeltem együtt, Firenzében a Maggio Musicalén, ő a grazi Opera fennhatósága alatt működő deutschlandsbergi Feruccio Tagliavini énekverseny vezetője. Az utóbbi években magam is szert tettem különböző versenyek zsűritagjaként újabb ismeret-ségekre. Ennek alapján látom szívesen a verseny zsűrijében Anatoli Goussevet, egy fontos milánói énekiskola professzorát, akire kiváló növendékei miatt figyeltem fel, továbbá vendégünk lesz a Távol-Keletről Honghai Ma, a pekingi Központi Zeneakadémia professzora és Dél-Koreából az egyik fontos művészeti egyetem dékánja, Sung Bin Kim. Fontosnak tartom ugyanis, hogy az európai zenekultúrára oly fogékony távol-keleti országok fiataljai is megismerkedjenek a magyar hagyományokkal, Budapesttel, a Zeneakadémiával és az Operával. Számomra az a lényeg, hogy egy zsűri harmonikusan dolgozzon, szeresse a fiatalokat, és még a negatív ítélettel is segítse őket további fejlődésükben.

**AZ I. NEMZETKÖZI MARTON ÉVA ÉNEKVERSENY
ZSÚRIJE // THE JURY OF THE I INTERNATIONAL
ÉVA MARTON SINGING COMPETITION**

© ZENEAKADÉMIA / MOHAI BALÁZS

„SZÁRNYAKAT KELL ADNI!”

Figyelemre méltó, hogy az énekverseny nem ér véget a gálaesttel.

Úgy döntöttem, hogy a verseny után közvetlenül mesterkurzust ajánlok föl a fiataloknak, a nyerteseknek és a kevésbé sikereseknek egyaránt. Ez lenne a verseny „bónusza”. Bárki, ingyen igénybe veheti, énekelhet előttem és a több versenyző előtt, kikérheti a véleményemet, ráadásul remek korrepetitor kollégám, Gyökér Gabriella kíséretében. Használjuk ki a Zeneakadémia csodás lehetőségét. Nem hiszem, hogy van még egy felsőfokú zenei intézmény a világon, amely ilyen patinás és egyben korszerű környezetet kínál egy zenei verseny lebonyolításához. Liszt Ferenc Zeneakadémiáján fellépni mindenkinek inspiráló élmény, itt szerepelni hatalmas presztízs.

Végül a „kötelező” kérdés: mit nyer egy fiatal énekes a Marton Éva Nemzetközi Énekversenyen való részvétellel?

Komoly díjak lesznek, de persze nem az anyagi része a legfontosabb. Szerintem a legnagyobb nyereség a hely szelleme és a zsűri előtt való bizonyítás lehetősége. A fiataloknak szárnyakat kell adni, nem pedig lenyesni a szárnyakat. Már a múltkori énekversenyen is ritka madarak repültek ki innen...

Remélem, Éva, hogy ezen a téren is történelmet írsz. Sok sikert: a Zeneakadémiának, neked, a zsűrinek, a szervező csapatnak és nem utolsósorban a versenyzőknek!